

inga som helst svårigheter att göra bänkar av den slutna typen lika bekväma som helt nya, om man blott med några enkla grepp ändrar deras konstruktion utan att förgripa sig på utseendet. Så har skett i V. Tollstad.

När det 1925 beslöts att restaurera kyrkan, ville man alltså bibehålla rummets lugna hållning men om möjligt samtidigt söka få bort den ödsliga stämning, som den flacka belysningen och de alltför kraftigt tilltagna måtten skapade.

Även ur uppvärmningssynpunkt var det ett intresse att minska rummets väldiga volym.

Man har sökt ernå en lösning av detta problem genom inbyggande av ett absidformat kor, som skjuter in i kyrkan lika långt som orgelläktaren å dess andra sida. Härigenom har god jämvikt erhållits, fast man förgripit sig på de ursprungliga proportionerna. Genom denna anordning blevo fyra fönster förbyggda, och kyrkan upplyses nu av sex fönster, vilket är fullt tillräckligt även för att giva ljus åt den ej direkt belysta korabsiden. Denna har i sin formgivning ganska strängt anpassats till kyrkans Karl-Johans-stil. Triumfbågen flankeras av två kolonner. På dess ena sida har predikstolen sin plats, och på den andra är en liten nisch anbragt, framför vilken den lilla vackra dopfunten från 1600-talet uppställts på ett över golvet upphöjt steg. Altar-

ringen har fått sin öppning på mitten, så att prästen på ett värdigare sätt kan träda fram för altaret. Detta blir också på detta sätt mera betonat, och dess antependium blir ej för ögat avskuret av altarringen.

Utrymmet på sidorna av absiden ha använts till sakristia och arkiv. Den första är i minsta laget, men med hjälp av en ändamålsenlig fast inredning fyller den sitt behov. I den gamla sakristian, som var belägen i tornet, tänkte man göra en varmkammare för varmlufts-uppvärmning, men kaminerna ha tillsvärdare bibehållits.

Även på södra sidan, d. v. s. mitt emot koret, har kyrkorummet något förminskaets genom inbyggande av ett större vapenhus, ersättande ett trångt vindfång.

Restaureringsförslaget uppgjordes av författaren till dessa rader. Denna restaurering torde kunna erbjuda ett visst allmänt intresse. Att resultatet blivit gynnsamt, synes vara en allmän åsikt hos dem, som haft tillfälle att bedöma saken. Ibland alla de kyrkor, som uppförts denna tid, särskilt rikligt i Småland och Östergötland, finns det troligen flera, som skulle kunna tillföras ett större stämningvärde genom en likartad behandling. Det har därför i denna tidskrift synts önskvärt att sprida kännedom om detta försök, varav ej så många hittills äro utförda.

Erik Fant.

Högre och lägre organistexamen.

Förslag har av Musikaliska Akademien framlagts om att anordna tvenne examina, en högre och en lägre, för behörighet till organist- och kantorsbefattning.

Då detta förslag innebär en ganska avsevärd förändring av det be-

stående, torde det vara skäl i att närmare granska detsamma, innan det kommer till avgörande.

I 1900 års mycket omtalade petition, som omfattade organisternas examens- och andra förhållanden, utgick man ifrån, att *en* gemensam

examen skulle bilda grundvalen för organisternas kompetens. Denna petition vandrade under flera år omkring på remiss till olika myndigheter och även till domkyrkoorganisterna. I. E. Hedenblad, som då var domkyrkoorganist i Uppsala, föreslog i sitt utlåtande, att *en mindre examen* skulle inrättas för de s. k. förenade tjänsterna, detta särskilt med tanke på de usla lönerna för dessa tjänster. Detta Hedenblads förslag gjorde just intet väsen av sig utan drunknade i mängden av de officiella utlåtandena.

Denna idé om en mindre examen framkom några år senare i kyrkliga kretsar, men då med tillämpning på prästernas examensfråga. Man framhöll, att de många komministerstjänsterna ute på landsbygden icke voro av den art, att det skulle behövas så många års studier och därmed förenade kostnader, som icke i något avseende motsvarade de usla löner, som följde med dessa tjänster. Men frågan om en sådan mindre examen förföll snart nog inför det argumentet, att en sådan anordning skulle *sänka nivån*, vilken omständighet i sin tur skulle inverka menligt på prästerskapets blivande löne reglering. Det ansågs därför klokare att behålla examen, som den var, och, om svårigheter yppade sig, förordade *dispens* från vissa examensfordringar.

Ur de många klockarekommittéernas betänkanden, som sågo dagen mellan åren 1908 och 1920, är det svårt att avläsa, huru dessa kommittéer tänkt sig lösningen av examensfrågan för kyrkomusikererna. Deras yttranden och förslag i detta hänseende är ett vacklande hit och dit och ter sig som ett enda virrvarr, på vilket man kan tillämpa Esaias Tegnér's bekanta ord: det dunkelt sagda är det dunkelt

tänkt! Det spelar för övrigt ingen roll, hur klockarekommittéerna tänkt sig saken, enär hela den s. k. kantorsfrågan gick i kvav vid 1921 års riksdag.

Nu efter snart 30 år kommer Musikaliska Akademien upp med Hedenblads förslag om tvenne examina. Tydligt är, att kunskapsmättet i den lägre examen i vissa avseenden måste *sänkas* för att kunna inringa alla adepterna inom examensskranket.

Frågan är nu, om det kan anses av behovet påkallat att i våra dagar inrätta en mindre examen.

I realiteten bleve det de s. k. förenade tjänsterna, för vilka denna examen skulle utgöra kompetensvillkor. Då f. n. icke mindre än ungefär 1,850 org.-tj. äro förenade med folkskolläraryrkebefattning, eller omkring $\frac{4}{5}$ av hela kyrkomusikerkåren, så torde det vara förklarligt, att man hyser betänkligheter mot en anordning, som ovillkorligen skulle *sänka nivån* och därigenom även försvåra lösningen av en förbättrad löneställning. En *mindre* examen, som för 30 år sedan möjligen haft fog för sig, kan icke anses ha samma skäl för sig i nuvarande tid, emedan förhållandena äro helt olika mot då.

Med några ord vill jag belysa detta.

Allt sedan mitten av 1890-talet, den tidpunkt, då kyrkorådet började ta hand om förberedelserna för tillsättandet av kyrkomusikertjänsten, hade det blivit kutym, att oexaminerade tillsattes vid förenade platser. Ja, oförsynheten gick så långt, att man helt enkelt i annonser förklarade, att någon org-examen ej behövdes, om blott den sökande hade kyrkosångarexamen.

Det var bl. a. dessa oegentligheter, som 1900 års petition ville råda bot för, i det att petitionärerna före-

slogo *lagstadgad examen* för alla tjänster.

Sedan den tiden har mycket förändrats och, glädjande nog, till det bättre. Musikintresset har blivit större och trängt djupt ned bland de bredare lagren; den allmänna musiknivån har höjts; musikskolorna skötas i allmänhet mycket bättre än förr; musikundervisningen vid seminarierna har utvecklats allt mer och mer till det bättre; hymnsången har segrande trängt fram och befruktat intresset för kyrkomusiken m. m. Tidsutvecklingen har framalstrat en förbättring, och den, som vill vara fullt rättvis, måste erkänna, att organisterna både i stad och på landsbygden ha betydligt större kvalifikationer för sin uppgift i våra dagar än för ett 30-tal år sedan. Om man jämför annonserna om lediga förenade tjänster i våra dagar med motsvarande annonser för 30 år sedan, då möter oss även härvidlag en betydande skillnad till det bättre för vår tid.

Det förekommer numera ganska sällan, att i annons om ledighet det meddelas, att organistexamen *icke är behöblig*. Dock förekommer det tyvärr ännu, isynnerhet på Gotland, att *klockaren* skall traktera orgeln.

Att i en tid som denna, då varje annan kår i samhället söker förbättra sin ställning genom höjning av kompetensfordringarna, inbilla sig, att kyrkomusikerkåren skall kunna nå samma mål genom sänkning av kompetensnivån, är enfalldigt.

Om nu Musikaliska Akademiens mening med sina tvenne föreslagna examina varit att grunda den *lägre* examen på den nuvarande organistexamen med måhända någon avprutning på kurserna för de högre betygsgraderna och sedan därovanpå inrätta en *högre* examen med tydföljande större kurser och kanske

flera ämnen, så kan man icke undgå att även inför ett sådant förslag ställa sig tveksam.

Det fanns en tid, då till kyrkoherdebefattningarna i en del större städer fordrades högre examen såsom kompetensvillkor. Utom den vanliga prästexamen fordrades högre examen i vissa ämnen inom det filosofiska eller teologiska facket jämte avhandling. Teoretiskt sett kunde det ju anses riktigt, att mera bemärkta platser reserverades för personer med högre lärdom. Men det är icke alltid, som teori och praktik täcka varandra. Det händer ganska ofta, att då teorien skall omsättas i praktiken, så står den sig slätt inför den rama verkligheten. Så blev ofta fallet härvidlag. Det visade sig, att en i fråga om lärdomsmeriter högt kvalificerad person vid utövandet av sin prästerliga gärning icke alls motsvarade de förväntningar, som man gjort sig, allt under det att en kyrkoherde på en kanske lika krävande plats, som icke var begåvad med privilegierade kompetensvillkor, på grund av sin praktiska läggning skötte sina åligganden mycket bättre. För några år sedan strök Kungl. Maj:t ett streck över hela extrakompetenshistorien, och numera är varje prästman berättigad att söka alla prästerliga tjänster. Men det hindrar icke, att mången, som därtill har lust och fallenhet, avlägger högre examina, vilka ju alltid ha sin betydelse och räknas som en extra merit vid förslags upprättande.

Vid *folkskolan* har man endast en examen, evad det gäller stad eller landsbygd. Det finns visserligen en mindre examen, som berättigar till erhållande av anställning vid *småskolan*, men detta är ju helt naturligt, då denna småskola utgör endast en *förberedelse* till den egentliga folkskolan.

Något yrkande att tvenne examina för folkskolan anordnas, en *högre*, avsedd för de mera bemärkta befattningarna, och en *lägre*, avsedd för de övriga, har, mig veterligt, ej framkommit.

Vår nuvarande organist- och kantorexamen med sina kurser för godkända betyg upp till Berömlig är så pass omfattande, att den bör kunna räcka såsom kompetensvillkor för samtliga platser i riket. Skulle emellertid utvecklingen på någon plats tarva någon komplettering i t. ex. instrumentation och orkesterbehandling m. m., så kan detta lätt ske utan att man behöver riva sönder det nuvarande examensväsendet.

Man bör aldrig stifta lag efter *undantagsförhållanden*.

Om tvenne examina inrättades, skulle helt visst den lägre examen komma att betraktas som *mindervärdig* och anseendet för innehavaren av sådan examen bliva därefter. De reala verkningarna torde icke bliva mindre ödesdigra, då frågan om lönereglering i sinom tid skall behandlas.

Här föreligger sannerligen skäl för betänkligheter inför ett sådant förslag, som Musikaliska Akademien kommit fram med.

En sak i vår nuvarande examen bör dock rättas: I stället för nuvarande *tre* betygsgrader, B, AB och A, med sina långa distanser mellan varje grad, bör införas samma betygsgrader, som gälla vid våra andra undervisningsverk, nämligen betygsgraderna B, Ba, AB, a och A. Härigenom kan en mera noggrann värdesättning av kunskapsmättet åstadkommas.

Jag har med detta inlägg endast velat rikta uppmärksamheten på att en av organistkårens livsfrågor är i färd med att lösas av Musikaliska Akademien, utan att den kår, som det gäller, lämnats tillfälle att yttra sin mening. — För övrigt synes det mig anmärkningsvärt, att Centralstyrelsen för Sveriges allm. Org. och kantorsförening under de senaste decennierna så sällan hänskjutit frågor av vital betydelse till prövning och uttalande av stiftsföreningarna.

Fredrik Hjort.

Kyrkosångsmötets eftermäle i utlandspressen.

II.

Den redogörelse för kyrkosångsmötets eftermäle i utlandspressen, som påbegyntes i förra numret, fortsattes härnedan.

Två av de danska representanterna, organist Julius Foss, ordförande i och representant för Dansk Organist- og Kantorsamfund, och slotsorganist Th. Gilberg, ordförande i och representant för Dansk Organist- og Kantorforening, ha i Dansk Kirkemusiker-Tidende (n:r:is 12/1927 och 1, 2/1928) infört redo-

görelser för mötet, ur vilka följande utdrag meddelas:

Herr J. Foss skriver bl. a.:

— — —

Morgentjenesten om Lördagen var derimod en rigtig liturgisk Gudstjeneste — —

Ved denne og efterfølgende liturgiske Tjenester tog Sangerne Plads i Højkoeret, Herrerne, hvoriblandt en Del unge Præster, i Korets Sydside, Damerne i Korets Nordside, medens der til Altertjenesten fungerede 3 Præster foran Alteret. Og ved disse Lejligheder naaede denne Kirkesangshøjtid saavel sangligt som gudstjenstligt sine Kulminationspunkter. Selv bortset fra, at den